

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

511. SESJA PLENARNA EKES-U W DNIACH 6–8 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie strategii UE na rzecz regionu alpejskiego

(COM(2015) 366 final)

(2016/C 032/03)

Sprawozdawca: Stefano PALMIERI

Dnia 15 lipca 2015 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie strategii UE na rzecz regionu alpejskiego.

COM(2015) 366 final.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 9 września 2015 r.

Na 511. sesji plenarnej w dniach 6–8 października 2015 r. (posiedzenie z dnia 8 października) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 129 głosami (1 osoba wstrzymała się od głosu) następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) podkreśla, że wprowadzenie strategii na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP) odbywa się w szczególnym momencie, który cechuje się z jednej strony utrzymywaniem się negatywnego wpływu kryzysu finansowego na gospodarkę realną, a z drugiej strony – staraniami, by wspierać i wdrażać zmiany strukturalne w obszarze gospodarczym, środowiskowym i społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem jakości życia i dobrobytu obywateli.

1.2. EKES podkreśla, że obszary terytorialne, których dotyczy strategia EUSALP – pięć państw członkowskich (Włochy, Francja, Austria, Niemcy i Słowenia) oraz dwa państwa trzecie (Szwajcaria i Liechtenstein) – charakteryzują się rozwojem gospodarczym, zrównoważeniem środowiskowym i spójnością społeczną, których poziom jest znacznie wyższy od średniej europejskiej, i posiadają długoletnią tradycję współpracy terytorialnej.

1.2.1. EKES uważa, że pomimo tych szczególnych cech EUSALP jest dla regionu alpejskiego wartością dodaną przydatną do utrzymania i – w miarę możliwości – poprawy wysokich standardów gospodarczych, środowiskowych i społecznych, którymi odznaczają się te obszary.

1.2.2. EKES postrzega strategię EUSALP jako siłę napędową rozwoju, która jest w stanie wspierać konkurencyjność i spójność w całej Europie, zgodnie z celami europejskiej polityki spójności i charakteryzującymi ją zasadami współpracy i solidarności.

1.3. EKES podkreśla, że obszary te mają wspólne cechy terytorialne, takie jak na przykład cechy typowe dla górskich obszarów alpejskich.

1.3.1. EKES zwraca uwagę, że Alpy są nie tylko drugim pod względem różnorodności biologicznej obszarem w Europie, ale stanowią także element tożsamości i rozpoznawalności całego obszaru. Ze względu na swój rozmiar i kształt w niektórych przypadkach Alpy wyznaczają materialną i niematerialną linię podziału, a w innych przypadkach stanowią na różnych poziomach terytorialnych powiązanie gospodarcze, środowiskowe, kulturowe i społeczne.

1.4. Chociaż EKES z zadowoleniem przyjmuje strategię Unii Europejskiej na rzecz regionu alpejskiego (EUSALP), to uważa za konieczne wprowadzenie pewnych uzupełnień.

1.5. EKES ubolewa nad tym, że w ramach EUSALP nie traktuje się wymiaru społecznego na równi z wymiarem gospodarczym i środowiskowym. EKES postuluje zatem jego wzmocnienie poprzez określenie głównego nurtu społecznego w celu opracowania modelu wzrostu, który będzie w stanie zapewnić konkurencyjność, a także włączenie społeczne i ochronę socjalną, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i borykających się z nierównością szans.

1.5.1. W tym kontekście EKES uważa również za istotne wzmocnienie w strategii EUSALP przekrojowego wymiaru wyznaczonych celów, tak aby zapewnić większą harmonię i równowagę między zrównoważonym rozwojem gospodarczym, środowiskowym i społecznym, stosując całościowe podejście do rozwoju i innowacji społecznej.

1.6. Choć EKES uznaje cele określone w EUSALP za zgodne z priorytetami strategicznymi dla regionu alpejskiego, to jednak postuluje wprowadzenie uzupełnień mających na celu przekształcenie wyzwań w rzeczywiste czynniki konkurencyjności i spójności, ze szczególnym odniesieniem do globalizacji gospodarczej, tendencji demograficznych, zmiany klimatu, kwestii energetycznych i położenia geograficznego.

1.7. W odniesieniu do priorytetu tematycznego „Wzrost gospodarczy i innowacja” EKES uważa, że niezbędne jest opracowanie strategii wspierania takich innowacji, które będą skuteczniejsze pod względem podnoszenia konkurencyjności, tworzenia miejsc pracy, przyciągania nowych inwestycji, wzmocnienia działań na rzecz rolnictwa i leśnictwa oraz promowania różnych form turystyki typowych dla tego obszaru. *(Więcej informacji przedstawiono w punktach 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 i 3.7).*

1.8. W odniesieniu do priorytetu tematycznego „Mobilność i łączność” EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma wdrożenie działań mających na celu ograniczenie drogowego transportu towarów i osób oraz promowanie zrównoważonego ekologicznie dostępu do obszarów turystycznych, zmniejszenie ruchu pojazdów w miastach i aglomeracjach, zapewnienie dostępu do usług i łączności na wszystkich obszarach terytorialnych regionu alpejskiego. *(Więcej informacji przedstawiono w punktach 3.8, 3.9 i 3.10).*

1.9. Jeżeli chodzi o priorytet tematyczny „Środowisko i energia”, EKES uważa za niezbędne wsparcie równowagi między ochroną kapitału przyrodniczego i kulturowego a jego racjonalnym wykorzystywaniem, a także wspieranie łączności ekologicznej, prowadzenie działań mających na celu łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej oraz zapewnienie dostaw bezpiecznej, przystępnej cenowo energii o wysokiej jakości. *(Więcej informacji przedstawiono w punktach 3.11, 3.12 i 3.13).*

1.10. Zdaniem EKES-u konieczne jest zapewnienie w ramach EUSALP rzeczywistego „wielopoziomowego sprawowania rządów”, które byłoby jednocześnie w stanie wzmocnić „wymiar horyzontalny” (udział społeczeństwa obywatelskiego) oraz uzupełniać i wzbogacać „wymiar wertykalny” (udział władz regionalnych i lokalnych), z pełnym poszanowaniem zasad pomocniczości i proporcjonalności.

1.11. EKES postuluje wprowadzenie stałego procesu budowania zdolności, który by wspierał i ulepszał aktywne uczestnictwo społeczeństwa obywatelskiego w procesie rozwoju strategii EUSALP; uznaje także za konieczne wprowadzenie „stałego forum”, które reprezentowałoby i wspierało partnerów społecznych i gospodarczych regionu alpejskiego i działało także w poszczególnych regionach, których dotyczy strategia.

1.11.1. W związku z tym Komitet proponuje uruchomienie programu szczegółowego „Going local – EUSALP”, w którym aktywnie uczestniczyliby wszyscy przedstawiciele Komitetu zaangażowani w procesy rozwoju zaproponowane w ramach EUSALP i zainteresowani tymi procesami. Program „Going local – EUSALP” umożliwiłby uruchomienie – z udziałem lokalnego społeczeństwa obywatelskiego – procesów informowania i szkolenia na temat działań przewidzianych w planie działania, a także udział różnych podmiotów lokalnych, zapewniając jednocześnie wspólne podejmowanie decyzji dotyczących przewidzianych działań.

1.12. Co się tyczy systemów monitorowania i oceny strategii EUSALP, EKES uważa, że niezbędne jest uzupełnienie pomiarów „ilościowych” o wskaźniki „jakościowe”, zgodnie z ustaleniami przyjętymi w podejściu „wyjść poza PKB”.

1.13. EKES ma nadzieję, że zrównoważenie gospodarcze działań podejmowanych w ramach strategii EUSALP zostanie wzmocnione poprzez wdrożenie strategii ukierunkowanej na zwiększanie synergii i komplementarności między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w latach 2014–2020 a innymi bezpośrednio zarządzanymi programami europejskimi oraz na wykorzystanie instrumentów przewidzianych w „Rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność”.

1.14. Komitet uważa, że do osiągnięcia celów strategicznych wyznaczonych w ramach EUSALP niezbędne jest również wykorzystanie możliwości finansowania oferowanych przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz propagowanie udziału inwestycji prywatnych, zgodnie z propozycjami planu Junckera.

1.15. EKES z zadowoleniem przyjmuje działania zaproponowane w planie działania mające na celu wykorzystanie synergii między EUSALP a innymi, funkcjonującymi już makrostrategiami, również z myślą o poszerzeniu koncepcji makroregionalnej na inne europejskie obszary, mające strategiczne znaczenie dla konkurencyjności gospodarczej i spójności społecznej Europy, takie jak zachodnia część regionu śródziemnomorskiego i Bałkany.

2. Strategia UE dla regionu alpejskiego: uwagi ogólne

2.1. Celem niniejszej opinii jest ocena „Planu działania dotyczącego wdrażania strategii Unii Europejskiej na rzecz regionu alpejskiego – EUSALP”⁽¹⁾ z punktu widzenia zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Podstawą do sporządzenia i rozwinięcia opinii były opinia rozpoznawcza EKES-u w sprawie strategii UE dla regionu alpejskiego⁽²⁾ oraz wnioski z wysłuchania, które odbyło się w dniu 25 czerwca 2015 r. w Isprze (Włochy), a także inne opinie przyjęte przez EKES w odniesieniu do strategii makroregionalnych⁽³⁾.

2.2. Aby przekształcić wyzwania określone w planie działania EUSALP w czynniki konkurencyjności gospodarczej i spójności społecznej, konieczne jest wspieranie wdrażania polityki rozwoju w sposób zgodny z wytycznymi określonymi w art. 3 ust. 1, 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej⁽⁴⁾, a także całościowego podejścia do rozwoju i innowacji społecznych.

2.2.1. Wzmacniając całościowe podejście w ramach strategii EUSALP, będzie można skutecznie wspierać konkurencyjność i spójność makroregionu poprzez realizację takiej polityki i projektów, które są w stanie sprawić, że cele gospodarcze, środowiskowe i społeczne staną się rzeczywiście współzależne.

2.2.2. EUSALP trzeba planować i realizować z myślą o innowacjach społecznych, czyli procesie rozwoju wspierającym realizację nowych pomysłów, które nie tylko będą wzmacniać konkurencyjność gospodarczą, ale także będą w stanie zaspokajać potrzeby osób mieszkających w regionie alpejskim i całego społeczeństwa.

2.3. W świetle analiz i ocen przedstawionych przez EKES w opinii w sprawie podsumowania realizacji strategii „Europa 2020”⁽⁵⁾ oraz w sprawozdaniu w sprawie „Przeglądu śródkresowego strategii Europa 2020”⁽⁶⁾ jest oczywiste, że EUSALP jest użytecznym narzędziem służącym do zapewnienia odpornego systemu gospodarczego i społecznego, narzędziem mogącym zagwarantować społeczeństwu obywatelskiemu regionu alpejskiego „ochronę i rozwój”.

⁽¹⁾ SWD(2015) 147 final.

⁽²⁾ Dz.U. C 230 z 14.7.2015, s. 9.

⁽³⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>; <http://www.danube-region.eu>; <http://www.ai-macroregion.eu>

⁽⁴⁾ Dz.U. C 83 z 30.3.2010, s. 16.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 12 z 15.1.2015, s. 105.

⁽⁶⁾ „Przegląd śródkresowy strategii Europa 2020”, Bruksela, 4 grudnia 2013 r.

2.3.1. Wzmocnienie odporności makroregionu alpejskiego jest czynnikiem kluczowym dla zwiększenia zdolności społeczeństwa obywatelskiego do amortyzowania skutków kryzysów i zmian strukturalnych, które coraz częściej uderzają w systemy społeczno-gospodarcze, oraz do zapobiegania im i zarządzania nimi, a także dla wspierania konkurencyjności gospodarczej regionu alpejskiego pod względem spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju.

2.4. Zgodnie z decyzjami przyjętymi w „Rezolucji politycznej w sprawie realizacji strategii UE dla regionu alpejskiego” (konferencja w Grenoble ⁽⁷⁾) plan działania określa wyzwania mające wpływ na obszar współpracy, priorytety polityczne, cele i konkretne działania i wskazuje także na kilka przykładowych pomysłów dotyczących projektów.

2.5. Główne wyzwania i cele określone w planie działania EUSALP dotyczą globalizacji gospodarczej, trendów demograficznych, zmiany klimatu, kwestii energetycznych i położenia geograficznego. Pomimo pozytywnej oceny planu działań EUSALP, Komitet uważa, że należy uzupełnić cele, dodając do nich następujące elementy:

2.5.1. Promowanie dynamicznego systemu przedsiębiorczości i wspieranie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw poprzez wprowadzanie innowacji mających na celu wzmocnienie zdolności gospodarki do skutecznego stawiania czoła wyzwaniom globalizacji gospodarczej, zaspokajania potrzeb społeczeństwa obywatelskiego, zapewniania zatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy wysokiej jakości.

2.5.2. Wspomaganie budowania zdolności opartych o tradycje i różnorodność społeczną poprzez pomoc w podtrzymywaniu wartości związanych z tożsamością na zainteresowanych obszarach oraz wsparcie wykorzystania umiejętności i tradycji lokalnych jako motoru rozwoju gospodarczego i włączenia społecznego.

2.5.3. Wspieranie inicjatyw służących skuteczniejszemu stawianiu czoła zmianom demograficznym charakterystycznym dla regionu alpejskiego, ze szczególnym uwzględnieniem zarządzania połączonym wpływem starzenia się społeczeństwa i nowych procesów migracyjnych.

2.5.4. Promowanie procesów zmierzających do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej w zainteresowanych regionach, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na środowisko naturalne, różnorodność biologiczną, działalność gospodarczą i warunki życia obywateli ⁽⁸⁾.

2.5.5. Pomoc w stawieniu czoła wyzwaniom energetycznym w celu zrównoważenia popytu, zapewnienia bezpieczeństwa i przystępności cenowej dla przedsiębiorstw i obywateli poprzez promowanie inwestycji w tańsze i czystsze źródła energii, w bardziej otwarty i konkurencyjny makroregionalny rynek energii, w zwiększenie oszczędności poprzez wykorzystywanie własnych zasobów energetycznych i konwencjonalnych odnawialnych źródeł energii (np. biomasy, energii wodnej i geotermalnej) oraz źródeł niekonwencjonalnych (np. energii wiatrowej i słonecznej).

2.5.6. Opracowanie polityki i działań zmierzających do wykorzystania strategicznej pozycji geograficznej regionu alpejskiego, w szczególności w odniesieniu do transportu, który musi być w pełni zgodny z zasadami ochrony środowiska. Należy również wspierać nowe rodzaje podejścia do współodpowiedzialności i sprawiedliwej współpracy regionów, takie jak powiązania wertykalne między metropoliami, a także obszarami wiejskimi, górskimi i turystycznymi.

2.5.7. Propagowanie zrównoważonego, sprawiedliwego i powszechnego dostępu do usług świadczonych w interesie ogólnym, by zaspokoić potrzeby mieszkańców regionu alpejskiego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o „trudnych warunkach geograficznych”.

2.5.8. Wspieranie ochrony różnorodności biologicznej, krajobrazu i zasobów naturalnych oraz zrównoważonego zarządzania nimi poprzez zachowanie właściwej równowagi między działaniami na rzecz ochrony a działaniami zmierzającymi do racjonalnego korzystania z usług i produktów ekosystemowych, a także poprzez działania zmierzające do sprawiedliwszego rozłożenia korzyści wynikających z ich wykorzystywania.

2.5.9. Pomoc w określeniu modelu odniesienia w celu uwzględnienia kryteriów społecznych poprzez planowanie działań dotyczących warunków pracy, zabezpieczenia społecznego, kwestii równości płci, sytuacji osób niepełnosprawnych oraz imigrantów.

⁽⁷⁾ Konferencja w Grenoble, z udziałem przedstawicieli rządów i przewodniczących regionów objętych EUSALP, odbyła się w dniu 18 października 2013 r.

⁽⁸⁾ Biała księga „Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania”, COM(2009) 147 final.

2.5.10. Określenie i rozwijanie specjalnego „celu funkcjonalnego”, który można by określić jako przygotowanie i realizację procesów rozwojowych mających na celu ograniczenie nierównowagi między wymiarem gospodarczym, środowiskowym i społecznym i który stanowiłby laboratorium służące do wykorzystania wyników polityki spójności w całej Europie.

2.5.11. Wsparcie procesu, w miarę możliwości jak najszerzego, na poziomie regionalnym i lokalnym, który umożliwiłby wypracowywanie, omawianie i popieranie decyzji gospodarczych, społecznych i środowiskowych mających wpływ na dany obszar dzięki zastosowaniu metod przetestowanych na innych obszarach, a także tworzenie miejsc dialogu między przedstawicielami obywateli, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz organizacjami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie.

3. Strategia europejska na rzecz regionu alpejskiego: analiza i ocena

3.1. Głównym wyzwaniem, jakie trzeba będzie podjąć w ramach strategii dla regionu alpejskiego, jest harmonizacja i wzmocnienie równowagi między celami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju gospodarczego, ekologicznego i społecznego.

3.2. Komitet z zadowoleniem przyjmuje plan działania EUSALP, uważa jednak, że wszystkie trzy priorytety tematyczne („Wzrost gospodarczy i innowacja”, „Mobilność i łączność” i „Środowisko i energia”) wymagają uzupełnienia i pogłębienia.

3.3. Mimo że, jak wskazano w europejskiej tablicy wyników innowacji⁽⁹⁾, obszary objęte strategią na rzecz regionu alpejskiego mają poziom innowacji powyżej średniej europejskiej, jest oczywiste, że polityki i strategię wspierające „tradycyjne” formy innowacji mają niski poziom zwrotu pod względem konkurencyjności i tworzenia miejsc pracy w stosunku do poczynionych inwestycji.

3.4. Konieczne jest zatem wzmacnianie narzędzi operacyjnych wspierających „otwartą innowację”⁽¹⁰⁾, czyli model oparty na stosowaniu pojęcia „poczwórnej helisy”, poprzez którą instytucje publiczne, firmy, uczelnie i jednostki (obywatele) pracują razem w ramach procesów, które charakteryzują innowację (współtworzenie, poszukiwanie, eksperymentowanie i stosowanie), w celu opracowania nowych produktów i usług odpowiadających na rzeczywiste potrzeby użytkowników końcowych.

3.5. Rozwój regionu alpejskiego jest związany z optymalnym wykorzystaniem lokalnych łańcuchów produkcyjnych i okręgów, które tworzą trzon systemu produkcyjnego. Konieczne jest wdrożenie polityki rozwoju, która przyciągnęłaby nowe inwestycje, zwłaszcza we wschodzących sektorach przemysłu, nie tylko w celu optymalizacji wydajności produkcji, lecz również przeciwdziałania wyludnianiu się obszarów „peryferyjnych”.

3.6. Niezbędne jest wspieranie działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych i profesjonalizacji pracowników zarówno w tradycyjnych, jak i wschodzących branżach produkcyjnych (m.in. w sektorze kultury i sektorze kreatywnym).

3.7. Rolnictwo, zwłaszcza na obszarach górskich, oraz leśnictwo to sektory gospodarki, które należy wspierać, aby ochronić krajobraz kulturowy, zachęcić do osiedlania się na obszarach peryferyjnych, utrzymać infrastrukturę na obszarach górskich oraz zapewnić surowce stanowiące podstawę żywności i produktów wysokiej jakości.

3.7.1. Aby zwiększyć konkurencyjność rolnictwa i leśnictwa na obszarach górskich, bardzo ważne jest propagowanie inicjatyw ukierunkowanych na wykorzystanie znaków jakości produktów pochodzących z obszarów górskich, wspieranie bardziej zorganizowanych form współpracy między poszczególnymi obszarami górskimi regionu alpejskiego oraz współpracy między nimi a obszarami miejskimi, między innymi poprzez realizację projektów w ramach programów unijnych na lata 2014–2020⁽¹¹⁾ (ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw wspierających promocję produktów rolnych pochodzących z obszarów górskich).

3.8. Cechą charakterystyczną turystyki w regionach należących do obszaru alpejskiego jest różnorodność wypoczynku, którego domagają się turyści: turystyka przyrodnicza, turystyka aktywna i sportowa, turystyka zdrowotna i relaksacyjna, turystyka kulturalna, turystyka kongresowa oraz turystyka zakupowa i festiwalowa.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf

⁽¹⁰⁾ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/growth-jobs/open-innovation>

⁽¹¹⁾ <http://www.rumra-intergroup.eu/>

3.8.1. Priorytetem jest ożywienie zrównoważonej turystyki poprzez zintegrowaną politykę, której celem byłoby określenie norm ochrony regionu alpejskiego i rozpowszechnianie modeli zrównoważonego rozwoju. Niezbędne jest również wspieranie procesów wyrównujących sezonowe obłożenie turystyczne poprzez propagowanie tych form turystyki, które nie są jeszcze w pełni wykorzystywane (np. turystyka zdrowotna), i poprzez ogólną poprawę jakości usług na obszarach górskich.

3.9. Ze względu na szczególne ukształtowanie terenu transport w makroregionie alpejskim koncentruje się wzdłuż nielicznych korytarzy, co powoduje nieproporcjonalny wzrost dalekobieżnego transportu drogowego towarów na obszarach o dużej wrażliwości ekologicznej. Na obszarach peryferyjnych i górskich mobilność jest warunkiem wstępnym utrzymania kontaktów społecznych; zjawiska takie jak zmiana stylu życia i trendy demograficzne prowadzą do nasilenia ruchu pojazdów prywatnych.

3.9.1. Niezbędne jest wspieranie działań mających na celu dostosowanie infrastruktury transportowej i jej racjonalizację na wszystkich obszarach regionu alpejskiego, ze szczególnym uwzględnieniem połączeń transgranicznych, przeniesienie możliwie największej ilości towarów i osób z transportu drogowego na inny rodzaj transportu (np. kolejowy) i promowanie racjonalnego ekologicznie dostępu do obszarów turystycznych, przy czym trzeba zwrócić uwagę zarówno na trasy długie, jak i na tzw. ostatnią milę.

3.9.2. Należy wspierać przestawienie się z pojazdów prywatnych na lokalny transport publiczny, a także ścieżki piesze i rowerowe, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów miejskich i metropolitalnych, poprzez poprawę infrastruktury i działania zmierzające do zmiany ludzkich nawyków dzięki zachęcaniu do transportu i mobilności przyjaznych środowisku.

3.10. Zrównoważony, sprawiedliwy i powszechny dostęp do usług wysokiej jakości oraz łączność to podstawowe elementy gwarantujące odpowiedni poziom życia dla całej ludności makroregionu alpejskiego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób mieszkających i pracujących na obszarach o trudnych warunkach geograficznych.

3.10.1. Pierwoszoplanowe znaczenie ma zatem wsparcie przyjmowania innowacyjnych rozwiązań zapewniających podstawowe usługi na obszarach wiejskich i górskich (edukacja, zdrowie, usługi socjalne i mobilność) oraz wzmocnienie infrastruktury i technologii ICT w celu zapewnienia poziomu dostępności usług publicznych odpowiedniego do potrzeb wszystkich mieszkańców regionu alpejskiego.

3.11. Różnorodność gatunków flory i fauny oraz naturalnych krajobrazów regionu alpejskiego to kapitał, który należy chronić i umacniać, ma on bowiem zasadnicze znaczenie dla jakości życia i atrakcyjności tych obszarów.

3.11.1. Trzeba wspierać ochronę i zrównoważone zarządzanie różnorodnością biologiczną, zasobami naturalnymi, kulturowymi i krajobrazowymi, starając się o znalezienie właściwej równowagi między działaniami zmierzającymi do ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów. Niezbędne jest również przeprowadzanie działań mających na celu wspieranie łączności ekologicznej tego obszaru zgodnie z zaleceniami, które Komisja Europejska przedstawiła w komunikacie „Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy”⁽¹²⁾.

3.12. O ile prawdą jest, że zarządzanie zmianą klimatu i powodowane przez nie naturalne zagrożenia są wspólnym wyzwaniem dla całego regionu alpejskiego, o tyle faktem jest także, że Alpy, które są najgęściej zaludnionym i najbardziej intensywnie eksploatowanym łańcuchem górskim na świecie, wykazują wyższą od średniej wrażliwość na zmianę klimatu.

3.12.1. Należy pilnie wdrożyć działania na szczeblu transgranicznym (skutki zmiany klimatu nie zatrzymują się na granicach) mające na celu łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej w regionie alpejskim: łagodzenie powinno mieć na celu zapobieganie trudnym do opanowania skutkom zmiany klimatu poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, a przystosowanie się musi być ukierunkowane na zmniejszenie wrażliwości na zmianę klimatu i zarządzanie jej nieuniknionym wpływem.

3.13. Aby zapewnić i promować jakość życia i korzyści wynikające z położenia, region alpejski potrzebuje przystępnego cenowo i bezpiecznego systemu dostaw energii wysokiej jakości.

⁽¹²⁾ COM(2013) 249 final. Zob. także opinię EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów „Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy” (Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 153).

3.13.1. Oprócz wspierania działań mających na celu zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, takich jak drewno, biomasa, woda, słońce i wiatr, konieczne jest zachęcanie do uzyskiwania efektywności energetycznej zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym.

4. Strategia UE na rzecz regionu alpejskiego EUSALP: aspekty szczególne

4.1. Kryzys gospodarczy nie tylko wpłynął negatywnie na gospodarkę realną i na warunki życia milionów mężczyzn i kobiet, ale i wyraźnie podkreślił potrzebę interwencji publicznej mającej na celu ograniczenie czynników powodujących wzrost niezgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju pod względem gospodarczym, społecznym i ekologicznym oraz ochronę warunków życia i dobrobytu obywateli poprzez wzmocnienie działań społecznych, polityki socjalnej oraz ochrony środowiska.

4.2. EKES uważa, że niewystarczająco uwzględniony został społeczny wymiar EUSALP i że należy go wzmocnić w celu zapewnienia takiego rozwoju modelu wzrostu, który będzie w stanie zapewnić konkurencyjność, a także włączenie społeczne i ochronę socjalną, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji i borykających się z nierównością szans.

4.2.1. W tym celu w ramach EUSALP trzeba przewidzieć działania zmierzające do:

- zapewnienia przestrzegania godnych standardów pracy, zdolności dostosowania się pracowników do zmian technologicznych i zmian w strukturze produkcji poprzez przekwalifikowanie się i kształcenie ustawiczne, z myślą o wzmocnieniu kapitału ludzkiego w regionie,
- zagwarantowania uwzględnienia wymiaru płci oraz poszanowania dla niego i jego uznania, w szczególności w odniesieniu do rynku pracy,
- zachęcania do tworzenia infrastruktury socjalnej i propagowania inwestycji społecznych,
- upowszechniania wszelkich możliwych działań zapewniających osobom niepełnosprawnym autentyczną równość i równe szanse,
- promowania i wspierania aktywnego starzenia się jako strategicznego w tym regionie zasobu w różnych obszarach zastosowania (turystyka, produkcja rzemieślnicza, usługi itd.),
- wspierania działań w obszarze imigracji poprzez wykorzystanie aspektów upowszechniających jej pozytywne wartości związane ze wzrostem gospodarczym i spójnością społeczną w tym obszarze.

4.3. Mimo że system zarządzania strategii EUSALP jest spójny z uwagami EKES-u zawartymi w opinii w sprawie zarządzania strategiami makroregionalnymi⁽¹³⁾, można wskazać pewne problemy i elementy wymagające uzupełnienia.

4.3.1. Konieczne jest podkreślenie w EUSALP kwestii wielopoziomowego sprawowania rządów poprzez zastosowanie faktycznego „wymiaru horyzontalnego” (udziału podmiotów gospodarczych, partnerów społecznych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego), który uzupełniałby i wzbogacał „wymiar wertykalny” (udział władz regionalnych i lokalnych), z pełnym poszanowaniem zasad pomocniczości i proporcjonalności, których stosowanie ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia na całym terytorium sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z wdrożenia EUSALP, i uniknięcia sytuacji, w której cele poszczególnych państw i obszarów przeważałyby nad wspólnym interesem.

4.3.2. Niezbędne jest utworzenie „forum społeczności obywatelskiej” EUSALP, którego zaangażowanie powinno uzupełniać prace „grup działania” i rozwijać się w ramach modelu operacyjnego umożliwiającego prawdziwe zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych i gospodarczych w realizację strategii na poziomie regionalnym i lokalnym. Z tego względu pożądane jest, aby oprócz makroregionalnego forum społeczeństwa obywatelskiego powstawały fora regionalne (a jeśli to możliwe, również lokalne) społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia faktycznie wspólnego zarządzania strategią z udziałem wszystkich jej lokalnych podmiotów.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 12 z 15.1.2015, s. 64.

4.3.3. Istotne jest również promowanie stałego budowania zdolności, które wspierałoby i wzbogacało aktywny udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesach rozwijania strategii EUSALP i które zwiększałyby świadomość i wiedzę obywateli na temat głównych kwestii i priorytetów odnoszących się do regionu alpejskiego. W odniesieniu do tego priorytetu, EKES proponuje uruchomienie programu szczegółowego „Going local – EUSALP”.

4.4. Wdrażanie strategii na rzecz regionu alpejskiego wymaga zastosowania skutecznego systemu monitorowania umożliwiającego ocenę rzeczywistych usprawnień uzyskanych dzięki EUSALP.

4.4.1. Istotne jest, aby połączyć pomiar ilościowy ze wskaźnikami jakościowymi zgodnymi z podejściem „wyjść poza PKB”⁽¹⁴⁾. Ma to na celu dokonanie oceny wpływu przyjętej polityki w odniesieniu do jakości życia, zrównowżenia środowiskowego, spójności społecznej, ochrony zdrowia i ogólnego dobrobytu obecnych i przyszłych pokoleń.

4.5. Jeżeli znaczne kwoty wyasygnowane przez UE w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014–2020 – ESIF⁽¹⁵⁾ oraz europejskiej współpracy terytorialnej – EWT⁽¹⁶⁾ zostaną odpowiednio skoordynowane i włączone do ujednoczonego strategicznego podejścia, będą mogły zapewnić środki niezbędne do wsparcia wdrożenia EUSALP.

4.5.1. Ważne jest, aby rozwijać innowacyjne rodzaje podejścia zmierzające do zwiększenia synergii i komplementarności pomiędzy europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi na lata 2014–2020 a innymi programami europejskimi zarządzanymi bezpośrednio, jak to pokazano w instrukcji Komisji Europejskiej „Enabling synergies between European Structural and Investment Funds and Horizon 2020”⁽¹⁷⁾.

4.5.2. Realizacja celów EUSALP wymaga również skorzystania z możliwości finansowania oferowanych przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) i zachęcania do korzystania z inwestycji prywatnych, zgodnie z propozycjami przedstawionymi w planie Junckera⁽¹⁸⁾.

4.5.3. Aby wspierać stabilność finansową strategii EUSALP, bezwzględnie konieczne jest promowanie, tam gdzie to możliwe, inicjatyw mających na celu wdrażanie instrumentów przewidzianych przez „rozwój lokalny kierowany przez społeczność”, ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów „rozwój lokalny kierowany przez społeczność”⁽¹⁹⁾ i „zintegrowane inwestycje terytorialne”⁽²⁰⁾, jak zaproponowano w opinii EKES-u w sprawie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność⁽²¹⁾ i w programie Interreg V Włochy–Austria, poprzez zaproszenie do przedstawiania transgranicznych strategii rozwoju lokalnego w odniesieniu do CLLD⁽²²⁾.

Bruksela, 8 października 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS

⁽¹⁴⁾ „Porozmawiajmy o szczęściu – Wyjść poza PKB”, Bruksela, 10 czerwca 2014 r.

⁽¹⁵⁾ Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320).

⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie (UE) nr 1299/2013 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 259).

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

⁽¹⁸⁾ Plan inwestycyjny dla Europy, COM(2014) 903 final.

⁽¹⁹⁾ Article 10 rozporządzenia (UE) nr 1299/2013.

⁽²⁰⁾ Article 11 rozporządzenia (UE) nr 1299/2013.

⁽²¹⁾ Dz.U. C 230 z 14.7.2015, s. 1.

⁽²²⁾ http://www.interreg.net/download/0_CLLD_Aufruf_Avviso.pdf